

Arktisten luonnonvarojen hyödyntäminen ja kestävät yhteisöt (REXSAC)

REXSAC (Resource Extraction and Sustainable Arctic Communities) on yksi neljästä pohjoismaisesta huippututkimusyksiköstä (NCoE), jotka on perustettu toteuttamaan Nordforskin tutkimusohjelmaa "Responsible Development of the Arctic: Opportunities and Challenges – Pathways to Action". Me REXSAC:issa tutkimme luonnonvaroja hyödyntävää toimintaa arktisilla alueilla kulttuurisena, sosiaalisena, taloudellisena ja ekologisena ilmiönä. Keskitymme erityisesti kaivostoiminnan tarkasteluun. Kaivostoiminta on taloudellisesti ja sosiaalisesti erittäin tärkeää monille pohjoisille alueille ja niiden yhteisöille, jotka ovat samaan aikaan monen muun globaalin muutosvoiman, kuten ilmastonmuutoksen, vaikutusten alaisena. Toisaalta kaivostoimintaa on samalla jo itsessään hyvin vaikeaa sovittaa yhteen kestävyuden kanssa, koska se aiheuttaa kuormitusta ja muospainetta ympäristölle ja perinteisille elinkeinoille. Mineraalit ovat rajallinen luonnonvara ja jokaisella kaivosalueella on kaivostoimintaa edeltävä ja sen jälkeinen elämä, aktiivisen kaivostoimintavaiheen lisäksi. Nämä kaikki vaiheet tulee ottaa huomioon, jos haluamme lisätä mahdollisuuksia kestävämpään luonnonvarojen hyödyntämiseen. Näin ollen, koko REXSAC:in tavoite on edistää käytänteitä ja prosesseja, jotka mahdollistavat arktisten alueiden ja yhteisöjen kestävä kehityksen nopeasti muuttuvassa sosiaalisessa, poliittisessa, kulttuurisessa ja ekologisessa ympäristössä. REXSAC:issa on noin 75 osallistuvaa tutkijaa 15 eri tutkimusinstituutiosta Pohjoismaista, Kanadasta ja Venäjältä. Koko NCoE:n toimintaa ohjaa kolme laajempaa tutkimuskysymystä:

- Miten ja miksi luonnonvarojen hyödyntäminen käynnistyy?
- Mitä seurauksia luonnonvarojen hyödyntämisellä on yhteisöille ja ympäristöille arktisilla alueilla, sekä niiden ulkopuolella?
- Minkälaisia mahdollisuuksia on olemassa luonnonvarojen hyödyntämisen jälkeisiin tulevaisuuksiin siirtymiseen?

Näiden kolmen tutkimuskysymyksen takana on tavoite ottaa huomioon koko luonnonvarojen hyödyntämisprosessi – varhaisista visioista ja haaveista tai geopolittisistä strategioista lähtien varsinaiseen kaivostoimintavaiheeseen, sekä sen jälkeiseen aikaan kun kaivostoiminta vähenee tai päättyy ja aiheuttaa helposti uudenlaisia haasteita, jopa kriisejä, lähellä oleville yhteisöille. Me REXSAC:issa uskomme, että kestävä kehityksen luomiseksi arktisille alueille kaikkia eri vaiheita luonnonvarojen hyödyntämisessä on katsottava myös toisiinsa linkittyneinä, yhtenäisinä kokonaisuuksina, jotka tapahtuvat ajassa ja paikassa – tyyppillisesti pitkän ajan kuluessa ja laajalle levittyvin vaikutuksin. Tällä tavoin nähtynä kaivannaisaloista tulee erottamaton osa paikallisia identiteettejä ja vallitsevaa, monisäikeistä sosio-ekologis-teknistä systeemiä.

Tuloksia, edistystä & mihin suuntaan tutkimus on menossa: Oulun tutkimustiimin ajatuksia kaudesta 2017-2018

Monitieteellisen tutkimuksen (humanistiset sekä yhteiskunta- ja luonnontieteet) lisäksi yksi REXSAC:in kivijaloista on jatko-opiskelijoiden koulutus kurssien ja yhteisten kenttätöiden sekä tutkimus- ja konferenssivierailujen kautta. Suurin osa REXSAC:in rahoittamista jatko-opiskelijoista rekrytoitiin vuoden 2017 aikana, joten vuonna 2017 REXSAC:in vanhemmat tutkijat järjestivät kurseja ja muita koulutusmahdollisuuksia REXSAC:in toiminnassa mukana oleville jatko-opiskelijoille. Kurssit ja muut aktiviteetit mahdollistivat:

- paikan päällä historiallisilla ja toiminnassa olevilla kaivoksilla käymisen, jonka avulla kaivostoiminnan eri ulottuvuuksia ja pitkäkestoista materiaalisia sekä muita vaikutuksia on mahdollista hahmottaa paremmin;
- kaivannaisalojen ja muunlaisen maankäytön ja elinkeinojen, muun muassa turismin ja poronhoidon, välisiin yhteyksiin ja ristiriitoihin perehtymisen, sekä;
- vertailevan näkökulman tuomisen erilaisiin tapauksiin, joissa arktisia luonnonvaroja hyödynnetään.

Vuoden 2017 kurssit, tutkimustapaamiset ja kenttätyöt sekä tiedeviestintä loivat pohjaa yhteisille julkaisuille sekä sidosryhmien kanssa ylläpidettävälle yhteistyölle. Osa tutkimustuloksesta on jo julkaistu ja monitieteelliset REXSAC -kirjoitustiimit valmistelevat juuri tällä hetkellä useampaa kärkiartikkelia tieteellisiin aikakausjulkaisuihin.

Erilaisia työpajoja ja sidosryhmäyhteistyötä on jo järjestetty vuoden 2018 puolella, ja lisäksi useita tutkimusvierailuja ja yhteistyökuvioita on. Tavoitteena on vertailujen avulla löytää uusia näkökulmia kestävän kaivostoiminnan kehittämisen haasteisiin ja mahdollisuuksiin arktisilla alueilla.

Lisätietoja Oulun työryhmän REXSAC tutkimuksesta (suomeksi ja englanniksi):

Hannu I. Heikkinen, Oulun REXSAC -työryhmän vetäjä, kulttuuriantropologian professori, Oulun yliopisto, hannu.i.heikkinen@oulu.fi

Jarkko Saarinen, maantieteen professori, Oulun yliopisto, jarkko.saarinen@oulu.fi

Vesa-Pekka Herva, arkeologian professori, Oulun yliopisto, vesa-pekka.herva@oulu.fi

Lisätietoja koko REXSAC -projektin tutkimuksesta (ruotsiksi ja englanniksi):

Gunhild Rosqvist, REXSAC Co-PI, Professor, Geography, Stockholm University, ninis.rosqvist@natgeo.su.se

Andrea Norgren, Outreach coordination, Stockholm Environment Institute, andrea.norgren@sei-international.org; +46-76-7988661

Ylva Rylander, REXSAC Media Contacts, Press Officer, Stockholm Environment Institute, ylva.rylander@sei-international.org +46 73-1503384

Projektin viralliset internetsivut ja twitter (englanniksi):

<https://www.rexsac.org/>

@RexsacArctic